

אשרי האיש ולמה רגשו גויים חדא פרשה הוא – חשיבות מעלת עבודת היחיד לכל העולם

הנה פרשת למה רגשו גויים עניינה מלחמת גוג ומגוג, ולזה הקדים דוד המלך את אשרי האיש, שכל מי שמקבל עליו עול תורה ובתורת ה' חפצו, לא יירא ולא יפחד ממלחמת גוג ומגוג. שכל עניינה של מלחמת גוג ומגוג הוא לברר את עם ישראל ולהוציא את הסיגים, כמו שמקובל מכמה גדולים שבמלחמת גוג ומגוג הקב"ה ינער את העם, וכל מי שיחזיק חזק – יזכה לראות פני משיח. וקמ"ל שאל יאמר האדם שאין לו שייכות לדברים גדולים, אלא עבודתו הפרטית של האדם, היא זו שמכריעה את העניינים הגדולים שבבריאה כגון גוג ומגוג. וכל אדם במעשיו יכול להכריע את כל העולם.

מחלוקת ר' מאיר וברוריה אשתו כיצד לנהוג ברשעים

לכאורה וכי ר' מאיר לא ידע שאפשר להתפלל עליהם שיחזרו בתשובה. והנה יש להתבונן למה נקט בריונים, הרי פעמים רבות מצינו אנשים שציערו את התלמידי חכמים ולא היו נקראים בשם בריונים. ונראה שמחמת בריונותם נגרם להם הדבר, שמחמת זה הציקו לאנשים, משום גאוותם. וזה ודאי שמי שהוא רשע מצד עצמו, צריך להסתלק מן העולם. אך רשעים אלו שחטאו מחמת כח שהיה להם, יתכן שהתפילה הועילה לסלק מהם את המעלה של הבריונות והגבורה ומעתה יכלו לחזור לדרך הישר. וצריך עיון.

כיצד נדע מהי מלחמת גוג ומגוג

במלחמות האחרונות כמו מלחמת המפרץ, וכיו"ב הועלו כל מיני השערות האם זו מלחמת גוג ומגוג או לא. **ולכאורה** יש להפריך את כל השערות עפ"י הגמ' המבוארת כאן. שהרי מבואר שמלחמת גוג ומגוג היא בבחינת "עבד המורד ברבו" עד כדי כך שמי שיאמר שכך עתיד לקרות, מתמיה את כל השומעים כלום יש עבד שמורד ברבו, ואף שבמשך ההיסטוריה היו הרבה עמים שהציקו לעם ישראל, אלא מוכרח שרק מלחמה שיש בה הצהרה ברורה נגד ה' היא הנקראת גוג ומגוג וכל שאר המלחמות אינם שייכים למערכת גוג ומגוג אלא למלחמת הגויים עם ישראל.

כדי שלא יסתכל במקום ערווה

צריך להבין, הרי אין המקום מגונה מצד עצמו. אלא שהוא מעורר את התאוה. והרי התעוררות התאוה קיימת גם במצב הנוכחי, שאין לקרוא קריאת שמע כנגד אשה מינקת. **ונראה** לומר שהנה האדם מורכב מגוף ונשמה. וככל שהמקום יותר שייך אל מעלת האדם שבו, כך הנשמה מזהירה אותו בזוהר עילאי. והנה הפנים של האדם הם המקום שבו הכי ניכרת מעלת האדם על הבהמה, ובהם באמת ניכרת הנשמה, ואדם גדול ניכר בחותם פניו כידוע. והמקום שבו מסתלקת מעלת האדם היא בערוותו שבזה אין הבדל בין האדם לבהמה, ושניהם עושים פעולה דומה. והסתכלות במקום זה גורמת לאדם חיבור אל הנפש הבהמית.

חמשה ברכי נפשי כנגד חמשה דברים שיש בנשמה כעין של מעלה – מה זה אומר לנו

ראשית כל לא מדובר כאן על הנפש הבהמית שגם לבהמה יש חיות מכוחה, אלא על הנשמה הרוחנית. ועיקר עבודתו של האדם והצלחתו בעבודת ה' – כאשר יוצר קשר יותר גדול עם נשמתו. וכפי שיבואר להלן.

א] הנשמה מלאה את כל הגוף – שלא נאמר שהנשמה שייכת רק אל החלקים הנעלים של האדם, אלא לכל אבר ואבר יש שייכות עם הנשמה, להתקדש ולהתרום, וגם המקדש את אבריו הנמוכים – זוכה להשראה מן הנשמה.

ב] הנשמה זנה את כל הגוף – ידוע על אנשים שמכח דבקותם בבורא היו יכולים להתקיים ימים שלמים ללא אוכל ושינה מינימליים, שהנשמה זנה את כל הגוף.

ג] הנשמה רואה ואינה נראית – כאשר האדם עושה פעולות רוחניות, ומתעלה, נוצר קשר יותר הדוק עם נשמתו. אך אין הדברים נפעלים באופן ישיר. אין דרך ישירה לתקשר עם הנשמה. אפשר רק לעשות פעולות ולקוות שאור הנשמה יאיר.

ד] הנשמה טהורה – הנשמה איננה סובלת דברי סיאוב. ומיד כאשר האדם עושה דבר שאינו ראוי לו, הנשמה פורחת ממנו.

ה] הנשמה יושבת בחדרי חדרים – צריך לעמול קשה להגיע אליה והנשמה איננה זמינה, ורק כאשר עמלים להיכנס לחדר לפנים מחדר נוצר חיבור עם הנשמה.

בְּרִכּוֹת י:

ויסב חזקיהו פניו אל הקיר

צריך ביאור הרי הגמ' דרשה מן הפסוק הזה לעיל: שלא יהיה דבר חוצץ בינו לבין הקיר וזהו הפשט הפשוט, ומדוע הוצרכו לדרוש דרשה נוספת.

ונראה לומר שמזה שנאמר ויסב חזקיהו פניו, נראה שהיתה כאן **פנייה** אל הקיר. ולא רק שהקיר שימש לאמצעי לריכוז הכוונה, ועל כרחק שהקיר הוא גם חלק מגוף התפילה. ולכך פירש בשני דרכים.

א] מקירות הלב – נראה לבאר שהקיר הוא דבר שאינו זו, והלב שמסמל את הרגש הרי יש בו דברים המשתנים, וכאן חזקיהו זעק מקירות הלב שרוצה לחיות ורוצה באמת לקיים את דבר ה' מקירות הלב. כלומר אם לא היה רוצה לקיים את דבר ה' אלא רק רוצה לחיות לא היה זוכה לחנינה בדינו.

ב] על עסקי הקיר – צריך ביאור איזו טענה יש לחזקיהו שכיון ששלמה חיפה את ההיכל בזהב שבזכות זה יחיה בנו. הרי אין זו הזכות שלו. ונראה לומר שהשונמית בטלה חלק מן הבית

שלה עבור אלישע ומכונה קיר, שהוא דבר שאינו זו, [מעין מה שביארנו לגבי קירות הלב] וכאשר אדם מבטל איזה דבר עבור הבורא, נחשב שכל מה שמקבל הוא עבור הבורא ולא עבור עצמו. ושלמה שביטל את כל רכושו בשביל הבית, אם כן יש בו בחינה של ביטול עבור הבורא, ובאותה מידה יש לו לחזקיהו זרע זרעו, לקבל את זכות האבות מלשון **זְכוּת** אבות

והטוב בעיניך עשיתי – שסמך גאולה לתפילה

יש לעיין מדוע זה נחשב הטוב בעיניך עשיתי. ונראה לומר שענין סמיכת גאולה לתפילה היא, שכאשר אדם מכיר בשעת קריאת שמע שמקבל עליו את עול מלכותו יתברך. אם כן כל בקשותיו ראויות להתקיים משום שיש בהם קבלת עול מלכות שמים. וזה מועיל מאוד לקבלת הבקשות. וכן גניזת ספר הרפואות מורה שכל מעשיו היו לשם שמים, ואף שעורר את חמתם של האנשים על כך שגנז את ספר הרפואות, שהיו ודאי אנשים שסמכו על הספר יותר מדי, וגניזתו מורה על כך שכל מעשיו היו לשם שמים. ונראה שחזקיהו בא עם טענה. שאם כל

תאווה, ואוחזה שלא כראוי. אם היה גיחזי איש קדוש במהותו
אף כאשר היה נצרך לעשות דבר באופן פתאומי, היה שומר על
רמה רוחנית נאותה.

לעומתו אלישע רבו, מסתובב בכל ערי ישראל זמן רב ללא
אשה, ולא נראה שום רבב על מיטתו. למרות שבמצבים
כאלו זה עלול לקרות. אך הוא קדוש במהותו.

כל המארח תלמיד חכם ומהנהו מנכסיו כאילו מקריב תמידין

צריך להבין מהו ענין זה של הקרבת תמידין. ונראה שהענין של
תמידים הוא להשפיע שפע של ברכה כמבואר בגמ' בכתובות
ז. והוא הנקרא קרבני לחמי לאשי, שאצל הקב"ה הנתינה
וההשפעה היא הנקראת לחמי. וממילא מי שמארח תלמיד חכם
בביתו, כאילו מקריב תמיד, ומביא שפע. ולא רק לעצמו אלא
לכל העולם.

והנה קרבן התמיד מעלתו היא בכך שהוא תמיד. שהשפע בא
בתמידות. והתורה מזהירה תשמרו להקריב לי במועדו.
ורק מי שמארח את התלמיד חכם בתחושה שזוכה להקריב
קרבן תמיד בלא הפסק זה שיזכה לברכה.

הקורא מכאן ואילך לא הפסיד כאדם הקורא בתורה

הגמ' מביאה על זה את המאמר של ר' מני "גדול הקורא קריאת
שמע בעונתה יותר מעוסק בתורה". והדבר צריך תלמוד.
פשיטא! הרי הלומד תורה אין לו אלא מצוות תלמוד תורה,
ואילו הקורא קריאת שמע, מלבד עצם המצווה מקיים גם
קריאת שמע.

והנה בתחילת המאמר מובאים דברי רב חסדא שלא יאמר יוצר
אור לאחר מכן, והגמ' דחתה את דבריו, ויכול לומר יוצר
אור גם לאחר מכן. אמנם אף רב חסדא מודה שיכול לומר את
שאר ברכות קריאת שמע. והדבר צריך ביאור, הרי ברכות קריאת
שמע נלוו לקריאת שמע, ולאחר הזמן אין זו קריאת שמע בכלל.
למדנו מכאן יסוד גדול. שקריאת שמע אף שלא בזמנה יש לה
תוקף ועוצמה משום היותה "קבלת עול מלכות שמים"
וברכות קריאת שמע הן הכנות לקבלת עול מלכות שמים.
ונמצא שקריאת שמע שלא בזמנה יש לה מעלה בעצם הקבלת
עול מלכות שמים, ולא רק בקיום מצות קריאת שמע. ודבר זה
בא לידי ביטוי בברכות. שאפשר עדין לומר ברכות.

ונפק"מ לדינא, שמי שנמצא במקום שקוראים קריאת שמע
שלא בזמנה, או שמתפלל שחרית לאחר זמן קריאת שמע, וקרא
קריאת שמע קודם לכן כדת וכדין, יש לו לומר את כל שלושת
הפרשיות בדחילו ורחימו, ויש מזה תועלת גדולה לקבלת
התפילה, שיקבל עליו עול מלכות שמים כראוי.

בגוף הנידון אם אפשר לומר יוצר אור לאחר שלוש שעות

רב חסדא סבר שאין לומר יוצר אור, ונדחו דבריו. וצריך ביאור,
מדוע לא יאמר יוצר אור, ובפשטות משמע שרק יוצר אור לא
יאמר ושאר ברכות יאמר. ונראה שבמשך שלושת השעות
הראשונות השמש הולכת ומתחזקת באורה. ומגיעה לשיא האור
בשלוש שעות. ולאחר מכן אין בה תוספת אור אלא תוספת חום.
וסבר רב חסדא שעיקר התקנה של יוצר אור הוא על תוספת
האור. ודעת תנא דבריייתא שאפשר לברך יוצר אור גם לאחר
זמן זה. משום שיוצר אור שייך לקבלת עול מלכות שמים. וכפי
שנבאר בסמוך.

הקשר בין יוצר אור וקבלת עול מלכות שמים

ברכת "יוצר אור" לכאורה היא ברכה על האור, אך היא מכונה
ברכות קריאת שמע. מדוע? עוד צריך להבין מהו ענין
המלאכים ושירתם וקדושתם המוזכרת בברכה. ונראה לומר
שברכת יוצר אור באה כהכנה לקבלת עול מלכות שמים,
וראשית כל יש לבטל את העבודה זרה הגדולה של "עבודת
השמש" ולכך מתחילים בברכת יוצר המאורות, וזהו הטעם
שמזכירים את שירת המלאכים כדי שנתכונן לקבל עול מלכות
שמים, בהתבוננות כיצד המלאכים מקבלים עליהם
עול מלכות שמים זה מזה.

מה שלא נשא אשה היה משום שהוא אינו רוצה בנין פורקי
עול, אם כן יש מקום לומר שאין לו זכות לקבל חנינה. אך כיון
שמעשיו היו לשם שמים לגמרי. הן בסמיכת גאולה לתפילה,
והן בגניזת ספר הרפואות כפי שיבואר.

עליה פרועה היתה וחפיהו - אכסדרה היתה וחילקהו לשנים

שני פירושים נאמרו במילה קיר, האם הוא קירוי או שמא הוא
מלשון קיר. ויש לעיין האם המחלוקת בלשון הנביא גרידא,
או דלמא יש כאן לימוד לדורות.

והנה לפי הפירוש עליה פרועה, עולה מן הדברים שבעצם מדובר
מקום שאינו בר שימוש ותיקונו עובר איש האלוקים,
והתיקון הזה עלה יותר כסף לעומת הפירוש של אכסדרה שרק
חילקהו לשנים, אפילו במחיצת קנים.

ולמאן דאמר אכסדרה פירושו של דבר שוויתרו על נוחיותם
וחילקו את דירתם לשני חלקים.

ויש כאן שני לימודים: שכאשר משקיעים בדבר מצוה, צריך גם
להשקיע משאבים, וגם להשקיע מן הנוחיות ולוותר עבור
המצווה ולפעמים קיבול השכר עיקרו על ויתור הנוחיות. יש
אנשים שמוכנים לתת מכספם וטרחתם, אבל לא יוותרו
מנוחיותם מאומה. וד"ל.

הרוצה להנות יהנה כאלישע, ושאינו רוצה להנות - כשמואל

צריך ביאור, אם באמת אין מניעה להנות, אם כן מדוע שמואל
לא רצה להנות. ונראה שהיה הבדל גדול בין שמואל
לאלישע. שמואל היה מנהיג של כל הדור, והוא שפט את
ישראל, והוא זה שהכתיר את שאול ואת דוד למלך. לעומת
אלישע שהיה נביא אך לא הוכתר לשום תפקיד. והמנהיג ראוי
לו שלא לקחת מן האנשים, כיון שצריך לשפוט ביניהם, ולכך
ראוי שלא יקח. אמנם בגמ' נראה שישנן שתי הנהגות שאפשר
לנהוג בשתייהן. והנה לגבי אלישע מכח זה שנהנה מאחרים,
זכתה האשה השונמת לבן, ואם היה משתמש רק בשלו לא
היתה זוכה לזה. וצריך לכוון את כל מעשיו לשם שמים שלא
לטעות.

מכאן שהאשה מכרת באורחין יותר מן האיש

יש לעיין מה למדנו מזה. ונראה שמכאן למדנו שיש לאשה כושר
הבחנה בבני אדם שצריך לנצלו. כלומר אין זה הכרה דווקא
באורח אלא במי שאינו מוכר, לתהות על קנקנו במהירות
ויעילות. אמנם לכאורה צריך עיון, שהרי הגמ' להדיא אמרה
שהסיבה לכך היתה שהציעה סדין של פשתן, וכן שלא ראתה
זבוב עובר על שלחנו. אם כן אין זה חוש מיוחד של האשה, אלא
באופן פרקטי האשה מציעה את הסדינים. ונראה שהאשה
מתעניינת לתהות על קנקנם של אנשים, וזהו טבעה. והאיש
פחות מתעניין. משום שתפקידה של האשה הוא לכוון את בעלה
למקומו הראוי לו. ולכך ניתנה באשה בינה יתירה לדעת להבחין
במצבו של בעלה.

הוא קדוש ומשרתו אינו קדוש שנאמר ויגש גחזי להדפה וכו'

צריך להבין לשם מה **מגנים** את גיחזי איזו תועלת תהיה בכך.
ועוד שלכאורה אין זה "אינו קדוש" אלא מגונה ומשוקץ.
ונראה שמונח כאן יסוד גדול. פעמים רבות שאדם נכשל
בעברות באופן פתאומי, ואינו מבין מה קרה לו. למשל - מי
שמקפיד על כשרות ברמה מסויימת, וכשמגיע לאיזה חתונה
מפוארת, וכבר התיישב לאכול, ופתאום מישוה מעלה
את השאלה איזה הכשר יש כאן, מסתפק במועט...

התשובה היא, שכל זמן שהשכל עובד, האדם יכול לשמור על
רמה מסוימת, אף שהרגש אינו אוחז שם. הבחינה לזה
היא במצב פתאומי. שהשכל לא התכוון לכך - כאן יש
לרגש הרבה מאוד מה לומר.

גיחזי לא היה איש חוטה וגם הליכות, אך מאידך, קדוש לא היה.
אשה ניגשת אל הנביא, והפעולה הפשוטה הוא להודפה
ולהזיזה מן המקום, ואין כאן שום בעיה של נגיעה, שאין כאן
חיבה. ותוך כדי שגיחזי עושה את המעשה, מתעורר בו זיק של